
Halid GANIJA¹

Uticaj društvenih promjena na pojavu zločina razbojništava i razbojničkih krađa u F BiH

Influence of Social Changes on Apperance of Crime in Federation of Bosnia and Herzegovina

---

S a ž e t a k

Zločini razbojništva i razbojničke krađe u Federaciji Bosne i Hercegovine u periodu 1997. – 2004. nalaze se u stalnom porastu. To su teški zločini protiv života i imovine i u strukturi opšteg kriminaliteta imaju znatan uticaj. Njihovi uzroci su brojni i različiti i u mnogome ovisni od promjena u društvu. Globalizacija ekonomskih i drugih odnosa u svijetu nije mimoišla društvenu zajednicu Bosnu i Hercegovinu koja je uz to bila suočena sa agresivnim i brutalnim ratom koji je trajao od 1992. –1995. i koji je imao za posljedicu niz promjena u društvenim odnosima koji su pogodovali razvoju općeg, ali i posebnih vidova zločina. Tu spadaju siromaštvo, otuđenost, razorena porodica, bezperspektivnost, škola i još mnogi drugi. Ovaj rad je pisan sa namjerom da podstakne njihovo istraživanje.

Ključne riječi: zločin, zločinac, društveni sistem, društvene promjene, zakonska regulativa i pravna praksa, razbojništvo i razbojničke krađe

Kriminalitet je negativna društvena pojava koja ima svoje brojne i raznovrsne uzroke, pa se zbog toga može konstatovati da je u bliskoj i čvrstoj vezi sa društvenim promjenama, jer ljudsko društvo nije statična pojava. Ono ima svoju povijest, dinamično je i stalno je u promjenama. Tako je i sa kriminalom koji je njegov stalni pratilac. To je razlog više za održivost naše teze da društvene promjene utiču na stanje opšteg i posebnog kriminala u ljudskoj zajednici.

---

¹ Mr. sci.

Nemaju sve promjene u društvu isti značaj, niti isti ili sličan stepen uticaja na kriminalitet. Na njegov rast utiču negativne promjene u društvu kao što su: ekonomske krize, siromaštvo, alkoholizam, pretjerana ovisnost od narkotika, nezaposlenost, rasizam, nacionalšovinizam i slično.

Rat i ratni sukobi predstavljaju ozbiljnu društvenu promjenu koja pogoduje porastu kako opšteg tako i posebnih vrsta kriminala. Bosna i Hercegovina prije nego što je na nju izvršena agresija u aprilu 1992. godine, a po nekima 1991. kada su agresorske snage napale selo Ravne, bila je prosperitetna ekonomska zajednica u kojoj je nacionalni dohodak iznosio 2429 dolara po glavi stanovnika i u kojoj su vladali zakoni jednaki za sve. Rat je trajao 4 godine i iza sebe je ostavio teške posljedice kako po državnu zajednicu tako i po najveći dio njenih građana. Rezultat toga jeste da je Bosna i Hercegovina danas najsiromašnija zemlja u Evropi. To su negativne društvene promjene koje su podsticajno djelovale na porast kriminaliteta u ratu, ali i poslije rata. Unutar njega mi ukazujemo posebno na zločine razbojništva i razbojničkih krađa u Federaciji Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: FBiH) u periodu 1997. – 2004. godina. O ovome će biti govora u daljem tekstu ovog rada. No prije toga treba imati u vidu da istraživati promjene u društvu i njihov uticaj na kriminal znači, kako je to konstatovao prof. dr. Milan Milutinović sa Univerziteta u Beogradu, «raspravljati o pitanju uzroka i uslova kriminalnog ponašanja. To treba da odgovori na pitanje – kako dolazi do zločina kao pojedinačnog ponašanja i njegove masovne pojave u konkretnom društvu, kako se formiraju ličnosti delikventa (negativna socijalizacija) koji objektivni uslovi omogućavaju i izazivaju to ponašanje. To je područje izučavanja korijena kriminaliteta (opšti uslovi) i neposrednih učinilaca (tzv. kriminogenih faktora²) ».

Sa navedenim shvatanjem prof. Milutinovića nije se teško složiti zbog toga što u kriminološkoj, sociološkoj, ekonomskoj literaturi, filozofiji uopće i pravnoj praksi nije sporno da zločin ima svoje uzroke, povode i faktore. Nekad to može da bude jedan uzrok ili faktor, nekad njih više, među kojima je jedan faktor vodeći. Ili, kako navodi doc. dr. Hasan Balić sa Univerziteta u Sarajevu, ona su najčešće u sticaju.

---

² Prof.dr. Milan Milutinović, *Kriminologija sa osnovama kriminalne politike i penologija*, «Savremena administracija», Beograd, 1976. str.28

Globalizacija svijeta nastala kao ekonomska potreba u drugoj polovini XX vijeka u prvim godinama trećeg milenija dobila je na intenzitetu. To nije moglo mimoići BiH, našu bivšu zajedničku državu SFRJ, Sovjetski Savez i šire regione Balkana. Sve te zemlje prolaze mukotrpan i težak put ekonomske tranzicije vlasništva i transformacije političkog sistema. Za njih se može konstatovati da su to najsiriromašnije zemlje u regionu i da su zemlje sa visokom stopom kriminala.

Bosna i Hercegovina je dio tog svijeta. Kako kriminal nema granice, žilav je i pokretljiv to je razumljivo da se iz tih regiona prenio i u BiH. To se naročito odnosi na «nove oblike kriminala» kao što su trgovina ljudima, organizovana prostitucija, terorizam i drugi. Za njih bi se moglo reći da su «uvozne» promjene u strukturi zločina u BiH. Ovome doprinosi i neprirodna podjela suverene države BiH koja se, po Dejtonskom mirovnom sporazumu koji je napisan u Dejtonu (SAD) u novembru 1995. godine, a parafiran u Parizu 14. decembra 1995. godine, sastoji iz dva dijela (entiteta) FBiH, Republika Srpska (u daljem tekstu: RS) i Distrikta Brčko. Rezultat toga je da zločinac iz RS pređe u FBiH ili Distrikt, tamo učini razbojništvo, razbojničku krađu ili neki drugi zločin, i mirno se vrati u RS gdje se na njega gleda blagonaklono jer je to učinio drugima. Nisu isključeni i suprotni slučajevi. To je razlog za ozbiljan zaključak da postojeći politički sistem i njegovo ustavno uređenje jesu negativne društvene pojave koje pogoduju nastanku zločina sa jedne strane i nemogućnosti efikasnog otkrivanja i kažnjavanja njihovih izvršitelja i saučesnika sa druge strane. Tako su nastale i promjene u statusima građana – bosanskih Srba i bosanskih Hrvata – koji skoro masovno imaju dvojno državljanstvo što im omogućava da pređu u Republiku Hrvatsku ili Saveznu državu Srbiju i Crnu Goru, i izbjegnu krivično gonjenje u Bosni i Hercegovini. Postoje i slučajevi kada osuđeno lice u BiH poslije izrečene presude pređe u susjednu državu koja kasnije po Ustavu ne može da izruči drugoj zemlji svog državljanina.³ Sve su to ozbiljni problemi koje je promjena u društvenim odnosima donijela BiH i predstavljaju ozbiljnu smetnju u radu na suzbijanju zločina koji traže da budu istraženi i naučno objašnjeni. Ovaj rad pisan je sa namjerom da podstakne takve i slične djelatnosti, da inicira tješnju vezu i saradnju između nauke i prakse. Multidisciplinarni pristup je neophodan na što posebno ukazuje i nastavni plan i program studija na Fakultetu kriminalističkih nauka u Sarajevu.

---

³ Presuda Suda BiH Anti Jelaviću

Zašto je važno istraživati uticaj promjena u društvu na zločine razbojništva i razbojničke krađe, sa posebnim osvrtom na FBiH? Po našem mišljenju za to postoji više razloga. Oni se ipak mogu svrstati u dvije osnovne grupe. Jedna se odnosi na domen legislative a druga na pravnu praksu.

Krivično pravo je pozitivno pravo te je, kako konstatuje uporedna analiza krivičnog zakonodavstva u FBiH, Republici Slovenije, Austriji, Švajcarske, Njemačke, Italije i pravnih rješenja SAD pokazuje da su data rješenja u biti slična ili ista. To se u prvom redu odnosi na opis radnje izvršenja zločina. U kriminološkoj literaturi to se naziva «biće zločina». ⁴ Šta se pod tim podrazumijeva skoro da je jedinstveno mišljenje u udžbeničkoj literaturi krivičnog prava. Odstupanja su moguća u propisivanju zapriječenih kazni što je sasvim razumljivo. Jer ako se ima u vidu da je zakon izraz «volje vladajuće klase» kako su tvrdili marksisti ta teza do danas nije napuštena. Onda je logično da nacionalna zakonodavna tijela imaju u vidu sve to i sagledavaju kako se kroz propisanu kaznu i zastrašivanjem od njenog izvršenja može preventivno uticati na suzbijanje ovih zločina. Tako je i Krivični zakon Federacije Bosne i Hercegovine članom 289 je odredio razbojništvo kao krivično djelo i propisao:

(1) Ko upotrebom sile protiv neke osobe ili prijetnjom da će izravno napasti na njezin život ili organ oduzme tuđu pokretninu s ciljem da njenim prisvajanjem pribavi sebi ili drugom protupravnu imovinsku korist ili da je protupravno prisvoji,

kazniće se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

(2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana neka osoba s umišljajem teško tjelesno ozlijeđena, ili je to krivično djelo učinjeno u sastavu grupe ljudi, ili ako je upotrebjeno oružje ili opasno oruđe

učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina.

(3) Ako je pri učinjenju krivičnog djela iz stava 1. ovog člana neka osoba s umišljajem usmrćena,

Učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

---

⁴ A.Stajić, N.Srzentić, Krivično pravo – opšti dio «Savremena administracija» Beograd

Takođe, član 288. Krivičnog zakona Federacije Bosne i Hercegovine je odredio i razbojničku krađu i propisao:

- (1) Ko je zatečen pri učinjenju krivičnog djela krađe, pa s ciljem da ukradenu stvar zadrži, upotrijebi silu protiv neke osobe ili prijetnju da će izravno napasti na njezin život ili tijelo, kaznit će se kaznom zatvora od jedne do deset godina.

- (2) Ako je krivičnim djelom iz stava 1. ovog člana neka osoba s umišljajem teško tjelesno ozlijeđena, ili je to krivično djelo učinjeno u sastavu grupe ljudi, ili ako je upotrebjeno oružje ili opasno oruđe, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje pet godina.

- (3) Ako je pri učinjenju krivičnog djela iz stava 1. ovog člana neka osoba s umišljajem usmrćena, učinitelj će se kazniti kaznom zatvora najmanje deset godina ili kaznom dugotrajnog zatvora.

Uporedbom krivičnih zakona SAD, Švicarske, Njemačke, Austrije, Italije, Slovenije i Republike Hrvatske možemo u pogledu krivičnog djela razbojništva i razbojničke krađe utvrditi sličnosti, ali i razlike kako u opisu krivičnog djela, tako i u zaprijećenim kaznama i kvalifikatornim okolnostima izvršenja djela. Tako se u paragrafu 249. Njemačkog krivičnog zakona i paragrafu 142. krivičnog zakona Austrije susrećemo s obilježjima krivičnog djela razbojništva, a u paragrafu 252. Njemnačkog krivičnog zakona i paragrafu 131. Austrijskog krivičnog zakona s obilježjima djela razbojničke krađe koja su podudarna s opisom tih krivičnih djela u našem krivičnom zakonu.

U Austrijskom krivičkom zakonu je za osnovni oblik izvršenja krivičnog djela razbojništva propisana kazna lišenja slobode od 1 – 10 godina, a u Njemačkoj najmanje 1 godina.

Interesantno je napomenuti da je i njemački i austrijski krivični zakon predvidio i neku vrstu privilegovanog razbojništva. Tako je u paragrafu 249. stav 2. Njemačkog krivičnog zakona i u paragrafu 142. stav 2. Austrijskog krivičnog zakona predviđena kazna lišenja slobode od 6 mjeseci do 5 godina za manje teške slučajeve razbojništva. Prema paragrafu 142. stav 2. Austrijskog krivičnog zakona radiće se o manje teškom slučaju razbojništva, dakle o nekoj vrsti privilegovanog delikta razbojništva, ako

nije došlo do primjene značajnije sile, ako je sila bila usmjerena na oduzimanje predmeta manje vrijednosti, ako djelo nije imalo značajnih posljedica, a nisu ostvarena ni obilježja koja bi upućivala na zaključak da se radi o «teškom razbojništvu».

Za razliku od našeg i Njemačkog krivičnog zakona (paragraf 252.) Austrijski krivični zakon (paragraf 131.) vrednuje kriminalnu težinu osnovnog djela razbojničke krađe znatno blaže nego kriminalnu težinu razbojništva, te predviđa za osnovni oblik izvršenja razbojničke krađe tek kaznu lišenja slobode u rasponu od 6 mjeseci do 5 godina.

Od njemačkog, austrijskog i našeg krivičnog zakona razlikuje se u pogledu krivičnog djela razbojništva rješenje usvojeno u krivičnom zakonu Švicarske. U članu 139. Švicarskog krivičnog zakona data su, naime, kako obilježja razbojništva, tako i razbojničke krađe, a prema opisu krivičnog djela ono je dovršeno čim neko primjeni silu prema nekoj osobi ili ozbiljnom prijetnjom ugrozi život ili tijelo u namjeri da oduzme neku stvar ili da oduzetu stvar u krađi zatečen zadrži, dok u takvom slučaju po našem krivičnom zakonu, te njemačkom i austrijskom, postoji tek pokušaj izvršenja krivičnog djela razbojništva.

Talijanski Krivični zakon (Enciclopedija, v. X) u članu 628. razlikujemo dva krivična djela razbojništva:

- a) pravo razbojništvo koje postoji kada « bilo tko nasiljem ili prijetnjom, otimanjem dođe u posjed tuđe stvari i tako sebi ili drugome stvori protupravnu dobit» i
- b) nepravo (lažno) razbojništvo postoji kada « osoba koristi nasilje ili prijetnju nakon oduzimanja stvari kako bi sebi ili drugima osigurala posjed otete stvari ili kako bi sebi ili drugima osigurala izbjegavanje krivičnog progona i nekažnjavanja».

Prema definiciji američkog Ministarstva pravosuđa (Uniform Crime Reports, 1986, prema Sheley, 1991, 143) razbojništvo je oduzimanje ili pokušaj oduzimanja bilo čega vrijednog iz brige, zaštite ili kontrole jedne ili više osoba i to primjeno sile ili prijetnjom silom i zastrašivanjem žrtve.

Krivični zakon Republike Slovenije (Uradni list, 1994, 3481) sadrži krivično djelo razbojništva (rop) u članu 231. i razbojničke krađe (roparska tatvina) u članu 214. Posebno je specifična odredba stava 2.

razbojništva i razbojničke krađe koja predviđa teži kvalifikovani oblik ukoliko je počinitelj s umišljajem išao na prisvajanje stvari velike vrijednosti.

Krivični zakon RH u članu 175. predviđa kaznu zatvora do 1 godine za neprijavljivanje pripremanja krivičnog djela za koje se može izreći 5 godina zatvora ili teža kazna, a djelo bude pokušano ili izvršeno.

U članu 200 KZRH predviđena je kazna zatvora do 1 godine za osobu koja se s drugim dogovori za izvršenje određenog krivičnog djela za koje se može izreći 5 godina zatvora ili teža kazna.

Kaznom zatvora od 3 mjeseca do 5 godina kaznit će se prema članu 201 KZRH tko organizira grupu ili bandu koja ima za svrhu izvršenje krivičnih djela za koje se prema zakonu može izreći 5 godina zatvora ili teža kazna. Pripadnik grupe ili bande kaznit će se zatvorom do 1 godine.

Sušтина je u tome da se iz propisane kazne za to djelo vidi da su to objektivno posmatrano teški i složeni zločini.

Sa praktične strane istraživanja društvenih promjena i njihov uticaj na zločine razbojništva i razbojničke krađe stvara širok prostor rasvjetljavanja zamagljenih vidika o tome što je to čovjek, i kako on tražeći pouzdani odgovor na to pitanje služi se jezikom simbola i otkriva vlastiti svijet, o čemu je nezaobilaznu studiju napisao prof. dr. Hidajet Repovac sa Univerziteta u Sarajevu.⁵ Taj vlastiti svijet je naš mali sadašnji svijet stješnjen u FBiH u kojoj je (kako se vidi iz tabele 3) kriminalitet u stalnom porastu, kako opšti tako i posebni zločin razbojništva i razbojničke krađe.

Ono što posebno zabrinjava u Federaciji Bosne i Hercegovine je evidentan broj slučajeva razbojništva izvršenih od strane maloljetnih osoba, kako mlađih maloljetnika tako i starijih maloljetnih lica čiji je trend rasta takođe uočljiv.

---

⁵ Hidajet Repovac – Sociologija simboličke kulture «Magistrat», Sarajevo, 2003. str. 7

Ilustracije radi daćemo prikaz stanja i kretanja maloljetnih učinitelja krivičnih djela razbojništava u Kantonu Sarajevo za period 1997 – 2004⁶ (Tabela 1.) , kao primjer najvećeg i glavnog grada Bosne i Hercegovine gdje se potvrđuje teza da je ovo pojava posebno prisutna u većim gradovima. Takođe vidljivo je da u posmatranom periodu ona ima stalan rast.

1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
6	9	20	12	6	28	44	71

Tabela 1.

Ono što posebno zabrinjava, kada su u pitanju maloljetni učinitelji krivičnih djela, jesta veliki broj povratnika u činjenju krivičnih djela i u stalnom je porastu. (Tabela 2.)

1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
112	104	96	120	128	140	114	151

Tabela 2.

Kriminalitet mladih nesumnjivo predstavlja društveni problem koji ne zaobilazi ni jedno društvo, bez obzira na njegov stadij razvoja ili tranzicije. Činjenica je da je Bosna i Hercegovina izašla iz rata, te da ekonomske, socijalne i političke i dr. prilike u njoj predstavljaju pogodan ambijent za širenje devijantnih ponašanja mladih. Ozbiljna posljedica je uvlačenje u kriminogeno ponašanje velikog broja mladih, stvaranje maloljetničkih bandi, profesionalizacija u kriminalu, jer kad dijete sa 12 godina, kao krivično neodgovorno, time počne da se bavi, onda sa 25 ili 30 postaje vrhunski profesionalac, opasan za zajednicu. Tako profesionalizacija u kriminalu postaje realna pojava.

Važno bi bilo istražiti mogu li se uzroci razbojništva objasniti lošim materijalnim uslovima učinitelja, siromaštvom, nezaposlenošću i boravkom u kriminalnoj sredini. Koliki je uticaj alkohola i alkoholizma učinitelja te zloupotrebe droga i drugih opojnih sredstava u izvršenju razbojništva? Zašto se učinitelji razbojništva odlučuju na izvršenje upravo djela koje je zakon propisao kao mnogo teže i društveno opasnije od krađe?

⁶ Podaci uzeti iz Službenih evidencija MUP-a Kantona Sarajevo i MUP-a FBiH

Takođe je bitno proučavanje kriminalne prošlosti povratnika osuđenih za razbojništvo da bi se spoznalo jesu li u prošlosti izvršili imovinske delikte, djela protiv života i tijela ili druga krivična djela i delikte huliganskog tipa.

Bez obzira na potrebu spomenutog istraživanja jedno je sigurno, razbojnik je izuzetna kriminalna ličnost kojoj nije strano kriminalno ponašanje, recidivizam, agresivnost do brutalnosti, velika količina kriminalne energije; neprilagođenoj ličnosti asocijalnog i antisocijalnog karaktera, a kojoj je strana osnovna socijalizacija, a samim tim i resocijalizacija.

Kriminalitet razbojništva i razbojničke krađe u svijetu je u stalnom porastu (npr. u razdoblju od 1986 do 1990. u odnosu na razdoblje 1980. - 1985. povećan je za 47%) , a u ukupnoj strukturi svjetskog kriminaliteta učestvuje s 5 do 6%.

M. Eisner (1994:18) u studiji o utjecaju razvitka ekonomskih struktura na kriminalitet iznosi da su u svim evropskim zemljama razbojništva rasla brže od ukupnih stopa kriminaliteta. Razbojništvo je npr. poraslo deseterostruko od ranih 50-tih godina u svim evropskim zemljama koje je autor upoređivao. Iako je u Federaciji Bosne i Hercegovine veći porast stopa razbojništva od porasta ukupne stope kriminaliteta treba istaći da je kriminalitet razbojništva u FBiH skoro stalno učestvovao u ukupnoj strukturi kriminaliteta oko 2%.

Različite institucije u društvu koje se bave kriminalitetom prilaze mu s različitih stajališta, pa shodno tome imaju i različite evidencije o stanju i kretanju kriminaliteta. Pri tome treba uvažavati činjenicu da kriminalitet, posebno organizovani, ima svjetske trendove i da oni utiču i na nacionalna kretanja. Raspon kriminaliteta razbojništva kreće se od nekoliko razbojništava (npr. Jordan, Qatar, Seychelles, Tonga) , preko nekoliko stotina razbojništva godišnje (npr. Austrija, Češka, Slovačka, Danska, Fidži, Izrael, Irska, Madagaskar, Nepal, Norveška, Pakistan, Poljska, Senegal) , te nekoliko hiljada (npr. Australija, Bangladeš, Finska, Francuska, Honduras, Italija, Japan, Korea, Filipini, Švedska, Tajland, Engleska, Venecuela) , do nekoliko stotina hiljada razbojništava godišnje (SAD) .

Na osnovu rezultata druge i treće ankete UN o kretanju kriminaliteta (UN..., 1993.) možemo sagledati obim i strukturu kriminaliteta u svijetu u razdoblju 1975. - 1990. godine.

U strukturi ukupnog poznatog kriminaliteta u svijetu razbojništva su u razdoblju 1975. -1980. godine učestvovala s 5%, u razdoblju 1980. - 1986. godine sa 6%, a u razdoblju 1986. - 1990. s 5%. (Third United Nations., 1990)

Za evropske zemlje najiscrpniji podaci o razbojništvu prikupljeni su za Skandinavske zemlje (Yearbook., 1993.) Skandinavske zemlje zabilježile su u razdoblju od 1985 do 1989. godine veliki porast razbojništava (Norveška 60, 7%; Finska 36, 9%; Švedska 35, 3%; te Danska 14, 7%) .

U Federaciji Bosne i Hercegovine razbojništva, moglo bi se reći, nisu masovna djela ali oni predstavljaju značajan i interesantan segment kriminaliteta. Razbojništva su značajna jer dovode do neposrednih materijalnih šteta, ali mogu dovesti do psihičkih i fizičkih posljedica za žrtvu.

Na prostoru FBiH osnovne iskustvene baze podataka o kretanju kriminaliteta a samim tim i krivičnih djela razbojništva i razbojničke krađe su evidencije, dokumentacija i statistika Ministarstva unutrašnjih poslova i Ministarstva pravde. One omogućavaju dolaženje do osnovnih deskriptivnih informacija i o razbojništvu. Centri za socijalni rad takođe mogu ponuditi određene podatke a posebno kada su u pitanju maloljetni učinitelji krivičnih djela razbojništva i razbojničke krađe, čije učešće u izvršenju ovih krivičnih djela je vrlo često (Tabela 1.) . Sve ovo još nije dovoljno za krajnji i valjani zaključak bez sudske statistike.

U osmogodišnjem razdoblju 1997. - 2004. godine, na području Federacije Bosne i Hercegovine prijavljeno je ukupno 144. 985 krivičnih djela. Od toga se 69% odnosilo na imovinska krivična djela, među kojima su i razbojništva i razbojničke krađe.

Godina	1997.	1998.	1999.	2000.	2001.	2002.	2003.	2004.	Ukupno
Broj krivič. djela	12.385	14.050	15.173	18.319	17.926	18.550	21.542	27.040	144.985
Razbojništvo	77	99	109	104	114	176	416	632	1.727
Razboj. krađe	10	28	31	19	45	24	68	43	268

Iz prikazane tabele jasno je vidljiv porast kriminaliteta u FBiH, tako da smo u 1997. godini imali ukupno 12.385 izvršenih krivičnih djela, a 2004. godine 27.040, što je više nego duplo ili 218,3 %.

Takođe, krivična djela razbojništva i razbojničkih krađa su u konstantnom porastu, iz prikazane tabele se da uočiti da je 1997. godine izvršeno 77 krivičnih djela razbojništva, a 2004. godine 638, što je više od 8 puta ili 820,8 %.

Iz policijske prakse o prijavljenim i obrađenim zločinima razbojništva i razbojničke krađe po našoj ocjeni da se obuhvatnije otkriti široka lepeza promjena u društvu koji su u uskoj vezi sa tim zločinima i zločinima uopšte kao i drugim patološkim pojavama u društvu. U centru svega je izvršilac zločina. To je ljudsko biće na kojega djeluju različiti kriminogeni faktori u koje spadaju: siromaštvo, bezperspektivnost, otuđenost, nemogućnost zaposlenja, razorena i osiromašena porodica, nedostatak socijalnih fondova za zbrinjavanje i liječenje mladih, iznemoglih i starih osoba. Sve ove faktore i još neke druge kao što je na primjer školska sprema i obrazovanje uopće moguće je istraživati kroz analizu ličnosti učinioca zločina, zličinačkih grupa i izrečene kazne. Za takav projekat potrebni su statistički podaci do kojih je moguće doći na osnovu pravosnažnih sudskih presuda.

Mi ih nismo koristili, i to je samo jedan od razloga više što ovaj rad nema osobinu istraživanja konkretnog slučaja već podsticaj i namjere da se u budućnosti to učini.

LITERATURA

1. A. Stajić, N. Srzentić, Krivično pravo – Opšti dio, «Savremena administracija», Beograd
2. Babić, V; Lj. Mikšaj-Todorović (1988) Relacije između ranije delikventne aktivnosti mladih počinitelja krivičnih djela i poduzetih socijalno zaštitnih intervencija. Fakultet za defektologiju Sveučilišta u Zagrebu i Zavod za socijalni rad grada Zagreba. Zagreb
3. Bakić Ibrahim, Sociologija nasilja, Dom štampe, dd Zenica, 1997. godine
4. Cajner, I. (1993) Razlike u obiteljskim prilikama između ranije neprijavljenih i ranije prijavljenih počinitelja razbojništava ili razbojničke krađe, Kriminologija i socijalna integracija, Fakultet za defektologiju, Zagreb, Vol. 1, br. 2
5. Hidajet Repovac, Sociologija simboličke kulture, «Magistrat», Sarajevo, 2003.
6. Mejovšek, M (1995) Povezanost između nekih osobnih obilježja osuđenih za kaznena djela razbojstva i razbojničke krađe i prognoze uspjeha resocijalizacije. Kriminologija i socijalna integracija, Zagreb, 3. godište, br. 1
7. Milan Milutinović, Kriminologija sa osnovama kriminalne politike i penologija, «Savremena administracija», Beograd,
8. Sinanović O. i dr; Ovisnost o drogama – uzroci i posljedice, prevencija i liječenje – Multidisciplinarni pristup, Tuzla, 2001. godina